ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 6ης Μαΐου 1980 *

Στην υπόθεση 152/79,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του High Court on Circuit, κομητεία Sligo, της Ιρλανδίας, προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Kevin Lee, Sligo,

και

Υπουργού Γεωργίας,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 72/159 του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 1972 (ΟJ L 96, σ. 1), περί εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους H. Kutscher, Πρόεδρο, A. O'Keeffe και A. Touffait, προέδρους τμήματος, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans και O. Due, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J.-P. Warner
γραμματέας: A. Van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με Διάταξη της 4ης Απριλίου 1979, που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου την 1η Οκτωβρίου 1979, το High Court της Ιρλανδίας υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 72/159 του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 1972, περί εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (ΟJ L 96, σ. 1).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς η οποία δημιουργήθηκε κατόπιν αιτήσεως περί καταβολής πριμοδοτήσεως για έργα υδρεύσεως βάσει του «Farm Modernisation Scheme» (σύστημα εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων), το οποίο θέσπισε ο υπουργός γεωργίας και αλιείας της Ιρλανδίας, κατ' εφαρμογή της προαναφερθείσας οδηγίας 72/159, καθώς και της οδηγίας 73/131 του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 1973, περί της πριμοδοτήσεως προσανατολισμού που προβλέπεται στο άρθρο 10 της οδηγίας 72/159 (ΕΕ ειδ. έκδ. τ. 03/009, σ. 195).

3 Το εθνικό δικαστήριο έκρινε ότι η ερμηνεία της οδηγίας 72/159, και ειδικότερα των άρθρων 13 και 14, του ήταν απαραίτητη προκειμένου να μπορέσει να εξετάσει αν συμβιβάζονται προς την οδηγία αυτή οι διατάξεις της ιρλανδικής κανονιστικής ρυθμίσεως η οποία θεσπίστηκε σε εκτέλεσή της.

Επί του πρώτου ερωτήματος

4 Με το πρώτο ερώτημα ερωτάται αν οι διατάξεις της οδηγίας 72/159 και ειδικότερα τα άρθρα 13 και 14 αφορούν αποκλειστικά την ανάπτυξη των εκμεταλλεύσεων για γεωργικούς σκοπούς ή αφορούν και τα εγγειοβελτιωτικά έργα που πραγματοποιούνται ενόψει της ανεγέρσεως κατοικιών προοριζομένων να χρησιμοποιηθούν από πρόσωπα που δεν ασκούν γεωργική δραστηριότητα.

5 Σύμφωνα με τις πρώτες δύο αιτιολογικές της σκέψεις, η οδηγία 72/159 έχει ως σκοπό να συμβάλλει στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στη γεωργία, οι οποίες συνιστούν θεμελιώδες στοιχείο της αναπτύξως της κοινής γεωργικής πολιτικής. Το άρθρο 1 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση, προκειμένου να δημιουργήσουν τις διαρθρωτικές προϋποθέσεις που επιτρέπουν αισθητή βελτίωση του

εισοδήματος, καθώς και προϋποθέσεις εργασίας και παραγωγής στο γεωργικό τομέα, να θεσπίσουν επιλεκτικό σύστημα ενθαρρύνσεως των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που παρουσιάζουν προοπτική αναπτύξεως, με σκοπό τη διευκόλυνση των δραστηριοτήτων τους και της αναπτύξεώς τους υπό ορθολογικούς όρους.

6 Το άρθρο 13 της οδηγίας έχει ως σκοπό τη διευκόλυνση των εργασιών αρδεύσεως και αναδασμού, προς εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίες συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 2 της οδηγίας. Οι προϋποθέσεις αυτές αφορούν τον κάτοχο της εκμεταλλεύσεως, ο οποίος πρέπει να ασκεί τη γεωργική δραστηριότητα ως κύρια απασχόληση και να διαθέτει επαρκή επαγγελματική ικανότητα, τα λογιστικά βιβλία και το σχέδιο αναπτύξεως της εκμεταλλεύσεως, καθώς και το εισόδημα από τη λειτουργία της. Το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας αναφέρεται στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που δεν πληρούν αυτές τις προϋποθέσεις, στις οποίες όμως τα κράτη μέλη μπορούν, παρά ταύτα, να χορηγούν ορισμένες ενισχύσεις. Έτσι, το άρθρο 14, παράγραφος 2, εδάφιο 2, στοιχείο α, το οποίο οι διάδικοι της κυρίας δίκης θεωρούν ως την εν προκειμένω εφαρμοστέα διάταξη, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν, για ορισμένη περίοδο, μεταβατικές ενισχύσεις σε κατόχους εκμεταλλεύσεων που δεν είναι σε θέση να φθάσουν το εισόδημα από γεωργική εργασία το οποίο καθορίζει η οδηγία, και δεν μπορούν ακόμα να λάβουν την αποζημίωση που προβλέπει η οδηγία 72/160 του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 1972, περί ενθαρρύνσεως της παύσεως της ασκήσεως γεωργικής δραστηριότητος και της χρησιμοποιήσεως της σχετικής γεωργικής εκτάσεως προς το σκοπό της διαρθρωτικής βελτιώσεως (OJ L 96, σ. 9).

7 Οι διατάξεις αυτές δείχνουν ότι η οδηγία 72/159, εν γένει, και ειδικότερα τα άρθρα 13 και 14 δεν αφορούν παρά μόνο τα εγγειοβελτιωτικά έργα που πραγματοποιούνται για γεωργικούς σκοπούς στο πλαίσιο διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στη γεωργία και δεν μπορούν να εφαρμοστούν στην περίπτωση έργων υδροδοτήσεως πραγματοποιουμένων ενόψει της ανεγέρσεως κατοικιών.

8 Στο πρώτο ερώτημα πρέπει, επομένως, να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 72/159 και ειδικότερα τα άρθρα 13 και 14 αφορούν αποκλειστικά την ανάπτυξη των εκμεταλλεύσεων για γεωργικούς σκοπούς.

9 Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει αν τα έργα υδροδοτήσεως, τα οποία αποτελούν αντικείμενο της διαφοράς κατά την κύρια δίκη, πραγματοποιήθηκαν κυρίως προς εξυπηρέτηση των κατοικιών ή αν ένα μέρος των έργων αυτών αφορούσε τον εκσυγχρονισμό γεωργικής εκμεταλλεύσεως.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

10 Το άρθρο 12 του τμήματος VII του ιρλανδικού «Farm Modernisation Scheme» ορίζει ότι «η απόφαση του υπουργού επί παντός ζητήματος σχετικού με το παρόν σύστημα ή με βάσει αυτού πραγματοποιούμενα έργα θα είναι οριστική» («shall be final»). Με το δεύτερο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν μια τέτοια διάταξη είναι αντίθετη προς την οδηγία 72/159.

11 Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έδωσαν στο Δικαστήριο οι διάδικοι της κύριας δίκης και η Επιτροπή, μια διάταξη, όπως το προαναφερθέν άρθρο 12, δεν εμποδίζει την άσκηση οιουδήποτε ενδίκου βοηθήματος σχετικά με τη νομιμότητα της αποφάσεως του υπουργού κατά το ιρλανδικό δίκαιο. Εντούτοις, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να ερμηνεύσει, στο πλαίσιο της λειτουργίας την οποία καλείται να ασκήσει δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, το εσωτερικό δίκαιο κράτους μέλους. Το υποβληθέν ερώτημα έχει, επομένως, την έννοια ότι ερωτά ποιες υποχρεώσεις επιβάλλει η οδηγία στα κράτη μέλη, όσον αφορά τα ένδικα βοηθήματα που δικαιούνται να ασκήσουν όσοι ζήτησαν να τύχουν των πλεονεκτημάτων τα οποία προβλέπει η οδηγία αυτή.

12 Κατά το άρθρο 189 της Συνθήκης, η οδηγία δεσμεύει το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει στην αρμοδιότητά του την επιλογή του τύπου και των μέσων. Η απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο εξαρτάται, επομένως, από το αποτέλεσμα που επιδιώκει η οδηγία 72/159. Για να δοθεί, συνεπώς, απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να εξεταστούν οι διατάξεις και οι σκοποί της οδηγίας αυτής, προκειμένου να προσδιοριστεί αν το αποτέλεσμα που επιδιώκει περιλαμβάνει την πρόβλεψη ενδίκων βοηθημάτων κατά των διοικητικών πράξεων, των σχετικών με τη χορήγηση, ή την άρνηση χορηγήσεως, των πλεονεκτημάτων που προβλέπει η οδηγία.

13 Η οδηγία 72/159 αφορά την εκ μέρους των κρατών μελών παροχή οικονομικών κινήτρων με προορισμό τη βελτίωση των διαρθρωτικών προϋποθέσεων της γεωργίας. Ο τίτλος I υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν επιλεκτικό σύστημα ενθαρρύνσεως των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που παρουσιάζουν προοπτικές αναπτύξεως, των οποίων ο κάτοχος έχει καταρτίσει σχέδιο αναπτύξεως ανταποκρινόμενο στις προϋποθέσεις που καθορίζει η οδηγία. Ο ακριβής καθορισμός ορισμένων προϋποθέσεων, οι οποίες προσδιορίζουν το πεδίο εφαρμογής αυτού του συστήματος, όπως, για παράδειγμα, η άσκηση γεωργικής δραστηριότητας ως κυρίας απασχολήσεως ή η επαρκής επαγγελματική ικανότητα, καταλείπεται, εντός ορισμένων ορίων, σε καθένα από τα κράτη μέλη. Κατά το άρθρο 7, τα κράτη μέλη καθορίζουν τις αρχές που είναι επιφορτισμένες με την εξέταση των

αιτήσεων των προσώπων που επιθυμούν να επωφεληθούν των προβλεπομένων μέτρων ενθαρρύνσεως και με την έγκριση των σχεδίων αναπτύξεως· περαιτέρω, τα κράτη μέλη καθορίζουν τη διαδικασία της εξετάσεως και της εγκρίσεως. Ο τίτλος ΙΙ της οδηγίας προβλέπει άλλα μέτρα υπέρ των γεωργικών εκμεταλλεύσεων· οι διατάξεις του υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ορισμένα συστήματα ενθαρρύνσεως ή ενισχύσεως και επιτρέπουν στα κράτη μέλη τη χορήγηση ορισμένων μεταβατικών ή ειδικών ενισχύσεων. Ο τίτλος ΙΙΙ, τέλος, ορίζει ότι ορισμένες δαπάνες, που πραγματοποιούν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των ενεργειών που προβλέπει η οδηγία, μπορούν να καλύπτονται επιλεκτικά από το ΕΓΤΠΕ· κατά την υποβολή των νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων που θεσπίζουν κατ' εφαρμογή της οδηγίας τα κράτη μέλη πρέπει να επεξηγούν το δεσμό που υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο μεταξύ, αφενός, του σχετικού μέτρου και, αφετέρου, της οικονομικής καταστάσεως και των χαρακτηριστικών της διαρθρώσεως της γεωργίας.

14 Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι εναπόκειται στα ίδια τα κράτη μέλη να προβούν, με βάση κοινές αντιλήψεις, στις ενέργειες που προβλέπει η Κοινότητα και να καθορίσουν τα ίδια, υπό τους όρους που καθορίζει η Κοινότητα, το μέτρο κατά το οποίο οι ενέργειες αυτές πρέπει να ενταθούν ή να συγκεντρωθούν σε ορισμένες περιοχές.

15 Υπ' αυτές τις προϋποθέσεις και ελλείψει αντίθετης ενδείξεως στις διατάξεις της οδηγίας, η οδηγία πρέπει να θεωρηθεί ότι υποχρεώνει ή, εφόσον συντρέχει περίπτωση, επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίσουν ή να διατηρήσουν συστήματα τα οποία ανταποκρίνονται εν γένει στα κριτήρια που καθορίζει η Κοινότητα, όσον αφορά τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στη γεωργία, τα οποία οργανώνονται, όμως, κατά τα λοιπά βάσει του εθνικού δικαίου καθενός από τα κράτη μέλη.

16 Κατά συνέπεια, η οδηγία 72/159 δεν συνεπάγεται ειδικές υποχρεώσεις, όσον αφορά την πρόβλεψη ενδίκων βοηθημάτων κατά των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο των εθνικών διατάξεων, οι οποίες θεσπίζονται σε εκτέλεσή της, το δε πρόβλημα αυτό εξακολουθεί να διέπεται από το εθνικό δίκαιο καθενός από τα κράτη μέλη.

17 Στο δεύτερο ερώτημα πρέπει, επομένως, να δοθεί η απάντηση ότι η εφαρμογή της οδηγίας 72/159 δεν συνεπάγεται ειδικές υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη προς τα οποία απευθύνεται σχετικά με την πρόβλεψη ενδίκων βοηθημάτων υπέρ των προσώπων που έχουν ζητήσει να τύχουν των πλεονεκτημάτων που προβλέπει η οδηγία.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το High Court της Ιρλανδίας με Διάταξη της 4ης Απριλίου 1979, αποφαίνεται:

1) **Η οδηγία 72/159 του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 1972, και ειδικότερα τα άρθρα 13 και 14 αφορούν αποκλειστικά την ανάπτυξη των εκμεταλλεύσεων για γεωργικούς σκοπούς.**

2) **Η εφαρμογή της οδηγίας 72/159 δεν συνεπάγεται ειδικές υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη προς τα οποία απευθύνεται, σχετικά με την πρόβλεψη ενδίκων βοηθημάτων υπέρ των προσώπων που έχουν ζητήσει να τύχουν πλεονεκτημάτων που προβλέπει η οδηγία.**

Kutscher O'Keeffe Touffait Mertens de Wilmars

Pescatore Mackenzie Stuart Bosco

Koopmans Due

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Μαΐου 1980.

Ο Γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Πρόεδρος
H. Kutscher